

N:o 38.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående jord-
afsöndring från indragna militiebostället $\frac{1}{2}$ mantal Gill-
stad n:o 4 Borregård i Skaraborgs län; gifven Stockholms
slott den 13 november 1903.*

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

dels att från förra förarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Gillstad n:o 4 Borregård i Gillstads socken af Skaraborgs län må för all framtid afsöndras och till Gillstads församling för utvidgning af dess kyrkogård upplåtas det å den i statsrådsprotokollet omförmälda, af förste landtmätaren A. H. Öhrwall år 1902 upprättade karta upptagna område mot skyldighet för församlingen att såväl för själfva marken som ock för det intrång och de olägenheter, stamhemmanet genom afsöndringen tillskyndas, gälda ersättning, hvars belopp på församlingens bekostnad skall bestämmas i den ordning, som i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof är föreskrifven i nådiga förordningen den 14 april 1866, samt under villkor i öfrigt, att ersättningsbeloppet skall erläggas vid tillträdet och af församlingen till landtränteriet i länet inbetalas, att området må af församlingen tillträdas vid utgången af nu löpande arrendetid för hemmanet den 14 mars 1912 eller dessförinnan å tid, hvarom församlingen kan med vederbörande arrendeinnehafvare öfverenskomma, att församlingen skall uppsätta och för framtiden underhålla laggillt stängsel mellan det afsöndrade området och Gillstad Borregårds ågor samt att de med lagfart å området förenade kostnader skola bestridas af församlingen ensam,

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1 Saml. 1 Afd. 20 Häft. (N:o 38.)

dels ock att den summa, hvartill ifrågavarande ersättning bestämmes, må användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Carl von Friesen.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 november 1903.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
 Statsråden ODELBERG,
           HUSBERG,
           PALANDER,
           WESTRING,
           RAMSTEDT,
           BERGER,
           MEYER,
           VON FRIESEN,
           VIRGIN.

49:o.

Departementschefen, statsrådet von Friesen, yttrade:

»Uti en af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län med eget utlåtande den 30 december 1896 till Eders Kungl. Maj:t in-
 gifven underdånig ansökning anhöll kyrkoherden B. J. Wallgren, å Gill-
 stads församlings vägnar, att från förra förarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Gillstad
 n:o 4 Borregård i Gillstads socken och Kållands härad af Skaraborgs län
 måtte få afsöndras och till församlingen för utvidgning af dess kyrkogård
 mot årlig afgäld upplåtas ett område om 13 ar 50 kvadratmeter.

*Ang. jord-
 afsöndring
 från indragna
 militiebostället
 $\frac{1}{2}$ mantal
 Gillstad n:o 4
 Borregård i
 Skaraborgs
 län.*

Vid ansökningen funnos fogade en af kommissionslandtmätaren Alfred Ahling år 1895 öfver berörda område upprättad karta med tillhörande beskrifning och förrättningsprotokoll, utdrag af församlingens kyrkostäm-
 motokoll för den 11 juni 1895 samt den 26 januari och den 16 augusti

1896 äfvensom yttranden i ärendet från vederbörande fögderiförvaltning, tillförordnade domänintendenten i länet, provinsialläkaren i orten, domkapitlet i Skara samt boställets arrendator Johannes Larsson. Efter nådiga remisser inkommo vidare yttranden i ärendet från domänstyrelsen, församlingen, fögderiförvaltningen, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och medicinalstyrelsen.

Af dessa handlingar inhämtas, bland annat:

att afgälden för ifrågavarande område, som låge på norra sidan af kyrkogården, af såväl landtmätaren som fögderiförvaltningen föreslagits till 5 kronor om året;

att församlingen förklarat sig villig att till boställets arrendator intill löpande arrendeperiods utgång, den 14 mars 1912, erlægga en årlig afgäld af 5 kronor och att därefter på en gång till kronan erlægga en löse-skillning, motsvarande tjugu gånger samma belopp;

att domänintendenten anført, hurusom, därest kyrkogården på ifrågavarande sätt utvidgades, afståndet mellan denna och boställets boningshus skulle blifva endast omkring 47 meter, i följd hvaraf och då boställets vattenbehof måste tagas från denna mellanliggande mark, menliga följder i sanitärt hänseende vore att motse, samt att det ej syntes välbetänkt att ytterligare förvärra de olägenheter, kyrkogårdens närhet redan nu förorsakade bostället;

att, sedan provinsialläkaren yttrat sig i ärendet och därvid, efter att hafva lämnat närmare utredning af förhållandena, förklarat några olägenheter i sanitärt afseende icke vara att för Borregården befara genom den ifrågasatta utvidgningen af kyrkogården, församlingen, med åberopande af provinsialläkarens utlåtande, bestridt domänintendentens påstående rörande den ifrågasatta jordupplåtelsens menliga följder i sanitärt hänseende;

att domänintendenten i anledning af församlingens förklaring anført, att, äfven om de af honom uttalade farhågorna i sanitärt afseende ej skulle vara af någon betydelse, det ej lede tvifvel, att blotta tanken på möjligheten af en dylik fara vore för boställsinnehafvaren obehaglig, hvar-till komme, att den föreslagna kyrkogårdsutvidgningen afskure och inkräktade på boställets åt detta håll inskränkta område och vållade olägenheter i flera hänseenden;

att boställets arrendator på hufvudsakligen enahanda skäl som de af domänintendenten anförda hemställt, att ansökningen icke måtte bifallas;

att domkapitlet ur kyrklig synpunkt icke haft något att anmärka mot den ifrågasatta jordafsöndringen;

att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrkt det begärda

området upplåtande för alltid åt församlingen mot en köpeskilling af 125 kronor samt under villkor att församlingen uppsatte och allt framgent underhölle laggillt stängsel i gränsen mellan det afsöndrade området och boställets ägor;

att domänstyrelsen i underdånigt utlåtande den 19 februari 1897 anmärkt, att det icke blifvit utredt, att annan till kyrkogården gränsande mark ej skulle kunna användas till dess utvidgning, samt vidare anført, att, då landtmätaren icke uppgifvit någon grund för beräkning af afgälden och fögderiförvaltningen vid uppgörandet af sitt förslag icke tagit någon hänsyn till de olägenheter, som genom afsöndringen skulle komma att tillskyndas bostället, om icke i andra afseenden, åtminstone därutinnan, att afståndet mellan boställets tomtplats och kyrkogården blefve mer än lämpligt kort, och att genom afsöndringen boställets närmast liggande åkerfält skulle sönderstyckas, hvilka olägenheter ej torde blifva utan inverkan på boställets arrendevärde, domänstyrelsen ansåge den föreslagna afgälden icke kunna läggas till grund för köpeskillingens bestämmande, såvida full ersättning skulle komma kronan till godo, på grund hvaraf domänstyrelsen afstyrkte bifall till ansökningen;

att församlingen, som lämnats tillfälle att yttra sig med anledning af hvad domänstyrelsen anført, låtit genom två ojäfvige gode män verkställa utredning angående kostnaderna för kyrkogårdens utvidgning åt söder, där allmän landsväg mötte, hvaremot marken öster och väster om kyrkogården befunnits så bergbunden, att den ej lämpade sig till begravningsplats;

att gode männen ansett, att kyrkogårdens utvidgning åt söder skulle medföra en kostnad af minst 1,830 kronor samt att bättre skäl talade för kyrkogårdens utvidgning åt norr;

att församlingen, med öfverlämnande af gode männens utlåtande, förklarar sig vilja för det i ansökningen afsedda område erlægga 125 kronor eller den ytterligare förhöjda köpeskilling, som i enlighet med rättvisa och billighet kunde varda bestämd;

att fögderiförvaltningen i skrifvelse den 5 augusti 1897 anført, att den af fögderiförvaltningen vid sammanträde den 17 december 1895 föreslagna årliga afgäld för det till afsöndring ifrågasatta jordområdet blifvit bestämd till 5 kronor med afseende å de olägenheter, som förrättningsmännen efter besiktning å platsen funnit afsöndringen medföra, hvaremot den omständigheten, att kyrkogården genom utvidgningen komme att sträcka sig något närmare intill boställets tomtplats än den nu gjorde, icke ansetts påkalla afgäldens höjande;

att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande förmält sig ej hafva funnit skäl frånga sin förut i ärendet gjorda hemställan; samt

att medicinalstyrelsen anför, att då enligt den af provinsialläkaren lämnade utredning någon sanitär våda ej torde kunna uppstå för bostället i fråga genom den begärda jordafsöndringen, medicinalstyrelsen ansåge hinder i sanitärt hänseende icke möta för bifall till ansökningen.

Sedan i skrifvelse den 4 oktober 1897 dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet anmodat domänstyrelsen att efter vederbörandes hörande inkomma med förslag till afgäld, som enligt domänstyrelsens förmenande kunde läggas till grund för bestämmande af köpeskillingen för området i fråga, föreslog domänstyrelsen i skrifvelse den 28 januari 1898, med öfverlämnande af ett utaf domänintendenten afgifvet och i nämnda hänseende af domänstyrelsen åberopadt yttrande, ett belopp af 20 kronor såsom afgäld att tjäna till beräkning af köpeskillingen. Församlingen, hörd i anledning af detta förslag, förklarade sig finna detsamma oantagligt, men vilja medgifva den årliga afgäldens höjande till 7 kronor, om så skulle fordras.

Då ärendet den 29 april 1898 föredrogs för Eders Kungl. Maj:t, förklarade Eders Kungl. Maj:t den underdåniga ansökningen icke till någon Eders Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

Nu hafva kyrkoherden Wallgren samt kyrkovårdarne F. O. Karlsson och J. H. Johansson, å församlingens vägnar, i en af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande med skrifvelse den 22 november 1902 till Eders Kungl. Maj:t ingifven förnyad ansökning i underdånighet anhållit, att för det förut angifna ändamålet måtte få från Gillstad Borregård exproprieras det område, som affattats å en ansökningen bifogad, af förste landtmätaren A. H. Öhrwall år 1902 upprättad karta och hvilket vore samma jordstycke, som afsetts i församlingens förra underdåniga ansökning, hållande det å kartan upptagna område, enligt densamma bilagdt protokoll öfver uppmätningen, i längd 68 meter och i bredd 19,8 meter.

Till följd af nådig remiss har domänstyrelsen den 7 oktober 1903 häröfver afgifvit underdånigt utlåtande och därvid tillika öfverlämnat underdåniga yttranden från arrendatorn Johannes Larsson, fögderiförvaltningen, domänintendenten, domkapitlet och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande. För egen del har domänstyrelsen anför: Då domänstyrelsen i sitt underdåniga utlåtande öfver församlingens förut gjorda ansökning afstyrkt bifall till densamma, hade detta, såsom af utlåtandet framginge, härledt sig dels däraf att församlingen ej visat, att icke den afsedda tillökningen af kyrkogården kunde ske med i söder angränsande mark dels ock däraf att den af församlingen erbjudna ersättningen synts domänstyrelsen oantaglig. I det förra afseendet hade församlingen efteråt, enligt hvad handlingarna utvisade, genom två vid kyrkostämman utsedda

personer förebragt utredning, hvaraf framginge, att kyrkogårdens utvidgning åt söder ej kunde verkställas utan dryga kostnader för församlingen; och då denna nu vore villig att för området i fråga utgifva den ersättning, som blefve bestämd i den ordning, expropriationsförordningen angäfvne, ansåge sig domänstyrelsen icke vidare hafva anledning att motsätta sig den begärda upplåtelsen.

Med anledning af hvad sålunda förekommit får jag, efter samråd med statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva,

dels att från förra förarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Gillstad n:o 4 Borregård i Gillstads socken af Skaraborgs län må för all framtid afsöndras och till Gillstads församling för utvidgning af dess kyrkogård upplåtas det å omförmälda, af förste landtmätaren A. H. Öhrwall år 1902 upprättade karta upptagna område mot skyldighet för församlingen att såväl för själva marken som ock för det intrång och de olägenheter, stamhemmanet genom afsöndringen tillskyndas, gälda ersättning, hvars belopp på församlingens bekostnad skall bestämmas i den ordning, som i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof är föreskrifven i nådiga förordningen den 14 april 1866, samt under villkor i öfrigt, att ersättningsbeloppet skall erläggas vid tillträdet och af församlingen till landtränteriet i länet inbetalas, att området må af församlingen tillträdas vid utgången af nu löpande arrendetid för hemmanet den 14 mars 1912 eller dessförinnan å tid, hvarom församlingen kan med vederbörande arrendeinnehafvare öfverenskomma, att församlingen skall uppsätta och för framtiden underhålla laggillt stängsel mellan det afsöndrade området och Gillstad Borregårds ägor samt att de med lagfart å området förenade kostnader skola bestridas af församlingen ensam;

dels ock att den summa, hvartill ifrågavarande ersättning bestämmes, må användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.»

Till föredragande departementschefens sålunda gjorda hemställan, i hvilken statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Hugo Tigerschiöld.
